

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ХІСД

у 2019 році

Про організацію

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ХІСД У 2019 РОЦІ

Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД) — неприбуткова громадська організація, заснована 10 березня 1999 року. У своїй діяльності Інститут є незалежним від впливу будь-яких органів й організацій, як державних, так і громадських.

Зміст

Інформація про організацію	2
Публічна діяльність та адвокасі	5
Протидія катуванням та жорсткому поводженню	7
Покращення системи надання соціальних послуг	9
Новітні методи роботи поліції та підзвітність поліції громаді	12
Тренінги, семінари та конференції	15
Наші публікації	16
Фінансування	17

МЕТА ОРГАНІЗАЦІЇ — розвиток відкритого громадянського суспільства та демократії, дотримання прав і свобод людини, підвищення рівня правової свідомості населення України

ДОНОРАМИ ХІСД Є:

ХІСД СЬОГОДНІ ЦЕ

>20

Років
Досвіду

65

реалізованих
проектів

48

проведених
досліджень

110

організованих
семінарів
та тренінгів

Інститут має досвід
реалізації проектів
у співпраці
як з державними,
так і з недержавними
установами:

- Міністерством соціальної політики України
- Генеральною прокуратурою України
- Державною пенітенціарною службою України
- Міністерством оборони України
- Міністерством внутрішніх справ України
- Українським науково-дослідним інститутом соціальної і судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здоров'я України
- Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини
- Місцевими органами влади Харківської, Хмельницької, Одеської, Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Запорізької та інших областей України
- Independent Custody Visiting Association (ICVA), Великобританія
- Hague Institute for Internationalisation of Law, HiIL Innovative Justice (HiIL), Нідерланди (ХІСД є регіональним партнером Інституту)
- Independent Monitoring Board (IMB), Великобританія
- Association of Members of Independent Monitoring Boards (AMIMB), Великобританія
- Харківською правозахисною групою (ХПГ), Україна
- Українською Гельсинською спілкою з прав людини (УГСПЛ), Україна
- Восток — SOS, Україна
- Всеукраїнською мережею ЛЖВ, Україна тощо.

ХІСД МАЄ 5 НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ

- **Дослідницька** складова роботи ХІСД представляє собою проведення соціологічних досліджень щодо актуальних для суспільства проблем.
- **Методична робота** стосується розробки посібників, пов'язаних із взаємодією громадян із державними органами (правоохоронними, соціальними, медичними тощо).
- **Інформаційно-навчальна діяльність** направлена на просвітництво щодо тих чи інших прав людини у закритих закладах довготривалого перебування, при отриманні державних послуг, при контактуванні з поліцією тощо.
- **Експертна діяльність** пов'язана з втіленням проектів, які спрямовані на встановлення верховенства права, дотримання прав людини і підвищення впливу громадського контролю за діяльністю державних органів.
- **Моніторингова діяльність** спрямована на реалізацію вимог Факультативного протоколу до Конвенції ООН проти катувань в Україні.

співробітників,
в тому числі
2 доктори і
4 кандидати
наук

12

практикантів
щороку

>30

інтерв'юерів
у всіх
областях
України

125

власні
публікації

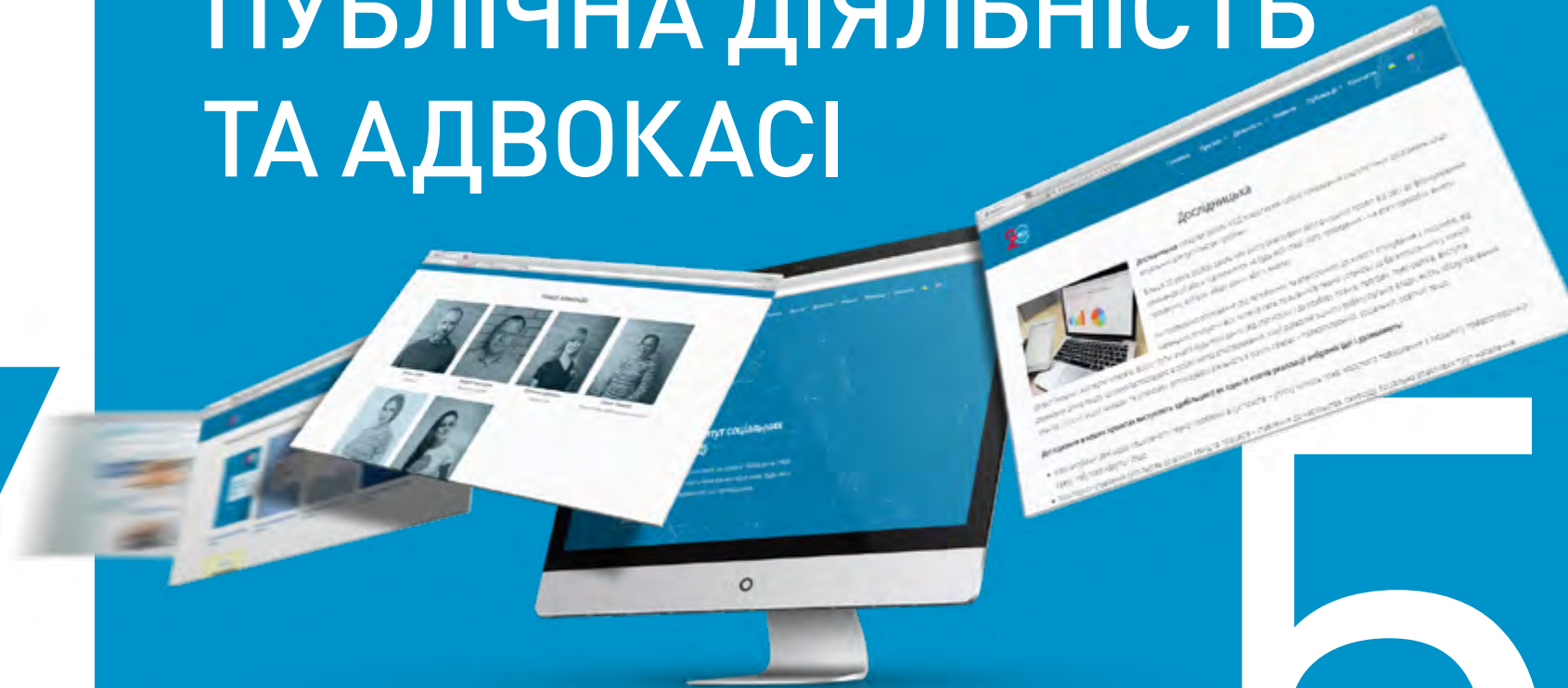
63

ТЕМАМИ ІНСТИТУТУ Є:

- ✓ доступ до правосуддя в Україні;
- ✓ оцінка діяльності поліції (по Україні в цілому та в окремих регіонах), громадський контроль за поліцією;
- ✓ тортури та жорстоке поводження в місцях несвободи;
- ✓ умови перебування у закладах соціальної сфери;
- ✓ реформування соціальних послуг на рівні громад;
- ✓ впровадження модульного харчування в місцях тимчасового тримання затриманих у поліції;
- ✓ якість медичного забезпечення в місцях ув'язнення;
- ✓ аналіз дискримінаційних практик щодо різних категорій населення (людей старшого віку, іноземців, осіб інших національностей тощо)
- ✓ безпека громад в регіонах, які знаходяться у територіальній близькості до зони військового конфлікту в Україні;
- ✓ дотримання прав внутрішньо переміщених осіб, включаючи дітей і хворих.

ПУБЛІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА АДВОКАСІ

Протягом 2019 року ХІСД уже традиційно продовжував ініціювати публічні обговорення питань, які стосувалися серйозних загроз порушення прав людини в Україні.

15 липня 2019 року ХІСД разом з іншими громадськими організаціями підписав **відкрите звернення** до Президента України **щодо ветоування законопроекту № 6449** «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за злочини, вчинені стосовно малолітньої особи, неповнолітньої особи, особи, яка не досягла статевої зрілості» (який зокрема передбачав застосування примусової хімічної кастрації). У зверненні наголошувалося, що закон носить популістський характер та пропонує застосовувати кастрацію як додаткове покарання до вже передбаченого чинним законодавством. Усі санкції, введені ухваленим законом, не мають альтернативи, що суперечить положенням статті 61 Конституції України. Додатковим ризиком для прав людини є те, що в Україні немає судових експертів,

які мають відповідну кваліфікацію для встановлення діагнозу «педофілія»; не прописані організаційні та процедурні аспекти щодо хімічної кастрації.

31 липня 2019 року ХІСД долучився до **підписання заяви** правозахисних організацій **щодо необхідності розслідування діяльності Омбудсмана України**. У заяві зазначалось, що 26 липня 2019 року Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) спільно з Управлінням спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України (ГПУ) оприлюднили інформацію, яка може свідчити про вчинення корупційних дій Уповноваженою Верховної Ради

України з прав людини Людмилою Денісовою. Підписанти вимагали провести незалежне розслідування інформації, яка була оприлюднена НАБУ і ГПУ, щодо ймовірного вчинення Людмилою Денісовою кримінального правопорушення, створити тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України та підготувати висновок щодо наявності чи відсутності підстав для звільнення з посади Уповноваженої у зв'язку з порушенням присяги.

5 листопада 2019 ХІСД разом із фундацією «Відкритий Діалог», Італійською федерацією з прав людини, громадською організацією Arrested Lawyers Initiative і міжнародною фундацією Human Rights Defenders оприлюднили **звернення щодо зловживань процедурами екстрадиції і міждержавною правовою допомогою**. У зв'язку з поширеністю і комплексним характером проблеми зловживання процедурами Інтерполу, екстрадиції та міждержавної правової допомоги організації закликали забезпечити докладнішу публічну дискусію під час роботи ПАРЕ та широко обговорити її у межах роботи ПАРЕ, Європейського Парламенту, ОБСЄ та ООН.

ПРОТИДІЯ КАТУВАННЯМ ТА ЖОРСТОКОМУ ПОВОДЖЕННЮ

У червні 2019 року ХІСД **долучився до кампанії #CrossborderChildhood**, яку розпочав антидискримінаційний центр «Меморіал». Суть кампанії полягає в захисті прав дітей-мігрантів у регіонах Східної Європи та Центральної Азії і зупиненні практики імміграційного позбавлення волі дітей у закритих закладах. Світлана Щербань, науковий співробітник ХІСД, у межах кампанії відвідала декілька заходів, присвячених розробці нових алгоритмів повернення дітей-мігрантів на їхні батьківщини, які передбачатимуть дотримання найкращих інтересів дитини. Зокрема мова йшла про розробку та укладання такої угоди між Україною та Молдовою.

23 вересня 2019 року на щорічній нараді ОБСЄ з людського виміру у Варшаві **ХІСД презентував результати моніторингового дослідження щодо розповсюдження незаконного насильства в поліції у межах івенту «Боротьба з катуваннями та поганим поведінням в Україні»**. Під час презентації результатів заступник голови правління ХІСД Андрій Черноусов поінформував присутніх про найважливіші тренди динаміки розвитку цього явища в Україні – зокрема про зростання кількості людей, які толерують застосування насильства з боку поліції до затриманих за різних умов. Також обговорювали ефективність Державного бюро розслідувань України в боротьбі з катуваннями.

С29 листопада 2019 року **Андрій Черноусов долучився до організованих Комітетом Верховної Ради України з прав людини моніторингових візитів до місць несвободи Полтавської області**. Було відвідано Полтавський ізолятор тимчасового тримання, дві виправні колонії, геріатричний пансіонат та психіатричну лікарню.

За результатами візитів було проведено підсумкове обговорення з новопризначеним головою Полтавської ОДА Олегом Синегубовим та запропоновано шляхи вирішення поточних проблем вищезгаданих комунальних закладів області.

2–13 грудня 2019 року представники **ХІСД** узяли участь в експертному обговоренні «Інституційні стимули/причини катувань у регіоні ОБСЄ», організованому британською НДО Fair Trials та БДІПЛ ОБСЄ. Також до обговорення долучились представники профільних організацій з України, Грузії, Македонії, Сполученого Королівства, Киргизстану, Молдови, Туреччини, Румунії, Угорщини, Польщі та Росії. В основі обговорення було дослідження причин катувань у регіоні ОБСЄ, проведене Fair Trials, а зустріч сконцентрувалася на розробці рекомендацій за наступними напрямками: використання зізнань в системі кримінальної юстиції, виключення доказів, отриманих із використанням катувань, угоди зі слідством, система показників ефективності правоохоронних органів, безкарність та робота незалежних органів розслідування скарг на жорстоке поводження, а також ролі акторів системи кримінальної юстиції.

14 грудня 2019 року **Андрій Черноусов** узяв участь у роботі спеціальної панелі «Тортури». Сором ХХІ століття», яку було організовано в межах ІІІ Конгресу прав людини, що відбувся 13–14 грудня у Варшаві, Польща. Учасники панелі обговорювали важливість міжнародних інструментів боротьби з безкарністю. Також у 2019 році було видано черговий звіт національного моніторингу незаконного насильства в поліції в Україні. Результати моніторингового дослідження охоплюють період із 2004 по 2018 рік і дозволяють відслідковувати поширеність випадків катувань та жорстокого поводження в поліції, вивчати причини та наслідки цих явищ в Україні.

ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

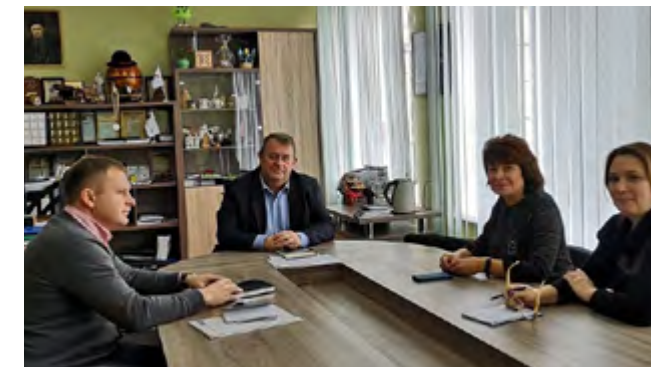

редження та протидії домашньому і гендерно обумовленому насильству та прорахувати такі бюджети для зазначених регіонів.

На основі отриманих результатів командою ХІСД було розроблено методологію розрахунку фінансування системи надання послуг постраждалим від домашнього насильства та запропоновано її Міністерству соціальної політики України, місцевим громадам та органам місцевого самоврядування.

Із вересня 2019 року ХІСД почав роботу в межах проекту «Розробка інструменту аналізу потреб внутрішньо переміщених осіб» в Ізюмській ОТГ у Харківській області.

Експерти разом із представниками місцевої влади дійшли згоди щодо апробування на території Ізюмської ОТГ створеного ХІСД інструменту оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб¹.

Протягом 2019 року **ХІСД здійснив дослідження, спрямоване на вивчення стану реалізації програм із запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі** для дорослого населення в деяких регіонах України. Дослідження було проведене в період із лютого по квітень 2019 року в містах Харків, Маріуполь, Рубіжне, Кривий Ріг, Херсон, Одеса, Бердянськ та у Харківській області. Серед головних завдань дослідження були наступні:

- узагальнити перелік основних суб'єктів системи попередження та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;
- проаналізувати реалізацію норм ЗУ «Про домашнє насильство»;
- виявити потреби у спеціалізованих сервісах для постраждалих осіб, а також впровадженні корекційних програм для кривдників;
- розробити універсальний інструментарій підрахунку бюджету на виконання програми попе-

¹ Проект «Розробка інструменту аналізу потреб внутрішньо переміщених осіб» реалізовується в межах гранту, наданого проектом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень»

НОВІТНІ МЕТОДИ РОБОТИ ПОЛІЦІЇ ТА ПІДЗВІТНІСТЬ ПОЛІЦІЇ ГРОМАДІ

5 лютого 2019 року в Маріуполі на засіданні експертної ради зі втілення інноваційних ідей Головного управління національної поліції в Донецькій області **було презентовано нові форми звітності поліції перед громадою**, розроблені ХІСД спільно з ПРООН. Запропонована форма звіту кардинально відрізняється від наявної практики «зачитування статистики» та складається з 12 блоків, які були сформовані за результатами аудиту безпеки громад та опитування громадської думки щодо побоювань громадян. Звіт поданий у вигляді презентації, яка містить дані про кримінальні проблеми в громадах та заходи, яких вживає поліція.

Під час засідання експертної ради було погоджено використовувати розроблену форму для звітування керівників поліції перед громадами в Донецькій області.

12 березня 2019 року відбулась презентація звіту ХІСД за результатами національного соціологічного дослідження «Оцінка діяльності НПУ за допомогою громадської думки».

У процесі дослідження було опитано 19500 респондентів у всіх 24 областях України та в Києві. Звіт містить 25 доповідей по кожній області України, столиці та узагальнену національну доповідь.

Також ХІСД презентував результати оцінки ефективності діяльності Національної поліції України на засіданні підсумкової колегії МВС України.

19 березня 2019 року представники ХІСД **узяли участь у нараді щодо впровадження в роботу поліції Донецької області міжнародного досвіду інтерв'ювання затриманих/підозрюваних**. Директор ХІСД Денис Кобзін спільно з експертом Андрієм Черноусовим поділилися з поліцейськими британським досвідом облаштування кімнат для проведення інтерв'ю, що є однією з умов якісного розслідування злочину. Також зазначили, що інтерв'ювання затриманого замість допиту є більш ефективним методом отримання інформації. Про міжнародні стандарти дотримання прав людини в розробці кімнат для спілкування підозрюваних із близькими розповіла голова експертної ради Ольга Светлічна. Поліцейські та фахівці проаналізували низку корективів, які необхідно буде внести при реконструкції адмінбудівель, та які недоліки треба усунути вже зараз. На підставі цього було ухвалено рішення про поступове переобладнання таких кімнат у всіх підрозділах ГУНП Донецької області.

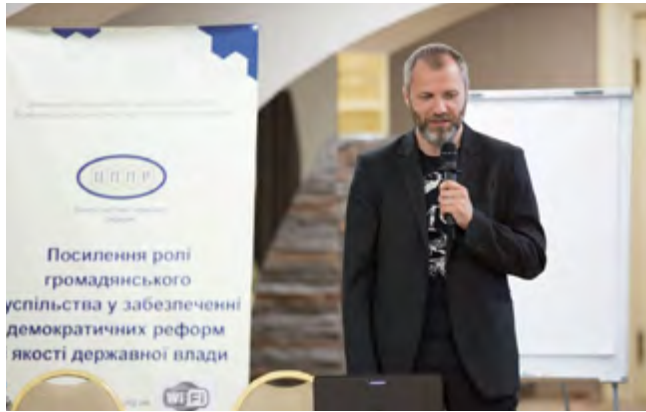
17 травня 2019 року ХІСД **оприлюднив звіт «Поліпшення координації поміж громадянами, поліцією та місцевою владою задля посилення громадської безпеки в Донецькій та Луганській областях»**. Звіт став результатом роботи експертів ХІСД у межах проекту ПРООН «Поліпшення координації поміж громадянами, поліцією та місцевою владою задля посилення громадської безпеки» та був спрямований на оцінювання стану взаємодії громад і поліції в зоні АТО/ООС. Проведення соціологічного дослідження продовжилось обговореннями в громадах, під час яких розроблялись конкретні складові концепції посилення партнерства. Дані дослідження та обговорень були використані при плануванні роботи рад із питань безпеки та правоохоронної діяльності, які орієнтувались виключно на потреби громад.

18 червня 2019 року ХІСД **презентував оригінальні буклети, постери та наліпки, розроблені для Балаклійського відділу поліції ГУНП у Харківській області**. Робота здійснювалась у межах проекту Центру політико-правових реформ «Посилення ролі громадянського суспільства у забезпеченні демократичних реформ і якості державної влади».

20–21 червня 2019 року представники ХІСД узяли участь у конференції Центру політико-правових реформ, яка була спрямована на підбиття підсумків реалізації проєктів, підтриманих організацією в межах ґрантового конкурсу «Посилення ролі громадянського суспільства у забезпеченні демокра-

тичних реформ і якості державної влади». Денис Кобзін поділився досвідом, як підвищити рівень довіри населення до поліції завдяки створенню та впровадженню в життя системи інформування потерпілих у кримінальних провадженнях про перебіг справи.

У листопаді 2019 року **вийшли друком зроблені ХІСД огляди стану громадської безпеки та цивільного захисту десяти громад Донецької та Луганської областей**. Огляди ґрунтувались на матеріалах 100 інтерв'ю з поліцейськими, рятувальниками, керівниками громад та місцевими жителями. Завдяки здійсненим оглядам громади отримали нові можливості при плануванні розвитку, врахуванні загроз та зменшенні їхнього впливу. Огляди розроблені в межах програми ПРООН із відновлення та розбудови миру для громад Волновахи, Світлодарська, Сартани, Красногорівки, Новгородського, Золотого, Щастя, Станиці Луганської та Попасної.

18 листопада 2019 року експерти ХІСД узяли участь у робочій зустрічі, спрямованій на створення програми взаємодії поліції та населення на засадах партнерства в 2020 році в Донецькій області.

20 листопада 2019 року ХІСД провів круглий стіл у Сєверодонецьку. **Захід був спрямований на проектування програми взаємодії поліції та населення**

на засадах партнерства в Луганській області в 2020 році. Спільна робота над програмою об'єднала поліцейських, представників громадянського суспільства, експертів заради створення спільного безпечного середовища в районах Луганської області.

28 листопада 2019 року представники ХІСД узяли участь у Національному форумі із сучасних тенденцій у сфері громадської безпеки та соціальної згуртованості, який було реалізовано в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру. Експерт ХІСД Андрій Черноусов презентував результати оцінки безпеки в Луганській і Донецькій областях та модерував обговорення.

ТРЕНІНГИ, СЕМІНАРИ ТА КОНФЕРЕНЦІЇ

22–26 червня 2019 року ХІСД за підтримки ПРООН провів дводенний тренінг для керівників територіальних відділів поліції та співробітників Управління кадрового забезпечення ГУНП в Луганській області. Денис Кобзін та Олег Мартиненко поділились сучасним іноземним досвідом співпраці поліції із громадою в межах моделі «community policing».

14 листопада 2019 року представники ХІСД узяли участь у роботі II Міжнародного форуму «Реінтеграція на Донбасі — поліпшення гуманітарної ситуації і зміцнення контактів між людьми в регіоні конфлікту». Експерт ХІСД Андрій Черноусов модерував панель «Перехідне правосуддя: підходи до імплементації, створення дорожньої карти, інфостратегії та партнерської мережі». Денис Кобзін у виступі «Безпекові виклики та їхнє значення для стійкого розвитку Донецької та Луганської області» розповів про окремі рекомендації щодо відновлення роботи суддів та правоохоронних органів після деокупації.

30 листопада команда ХІСД відвідала Форум єдності в Маріуполі, організований Міністерством культури, молоді та спорту. Команді ХІСД вдалося провести низку зустрічей та обговорень із питань безпеки громад і дотримання прав людини в місцях несвободи.

22 листопада та 4 грудня 2019 року ХІСД проводив тренінги для працівників слідчих підрозділів Державного бюро розслідувань. Програма тренінгу охоплювала роботу зі злочинами, пов'язаними зі зловживанням владою працівниками правоохоронних органів. Під час тренінгу учасники дізналися про масштаби незаконного насильства в поліції, практику Європейського суду з прав людини щодо дотримання статті 3 ЄКПЛ, міжнародні механізми попередження та розслідування заяв про катування. Робота була здійснена за підтримки координатора проєктів ОБСЄ в Україні.

10 грудня 2019 Андрій Черноусов виступив спікером на майстерні IV Національної правозахисної #неКонференції «Як захистити політичних біженців від незаконних екстрадицій та зловживань міждержавною правовою допомогою?».

НАШІ ПУБЛІКАЦІЇ У 2019 РОЦІ

Звіт начальника поліції
перед громадою

Оцінка діяльності національної поліції України за допомогою опитування громадської думки

«Поліпшення координації поміж громадянами, поліцією та місцевою владою задля посилення громадської безпеки»

Національний моніторинг незаконного насильства в поліції в Україні протягом періоду 2004-2018 р

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту місто Северодонецьк 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту смт Станиця Луганська 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту місто Волноваха 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту місто Світлодарськ 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту місто Попасна 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту місто Щастя 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту СМТ Сартана 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту селище Золоте 2019

Огляд стану громадської безпеки та цивільного захисту СМТ Новгородське 2019

ФІНАНСУВАННЯ

У межах здійснених за 2019 рік проєктів ХІСД отримав фінансову підтримку в розмірі
2 290 093,53 грн.

Донори та партнери, які підтримали ХІСД у 2019 році:	Сума, грн.
ГО «Харківська правозахисна група»	870 283,00
ГО «Центр політико-правових реформ»	86 237,33
Програма розвитку ООН в Україні	598 154,20
Рада Європи	735 419,00
Фонд народонаселення ООН	405 000,00
Координатор Проєктів ОБСЄ в Україні	76 000,00
Всього:	2 771 093,53

БІЛЬШЕ ПРО НАШУ ДІЯЛЬНІСТЬ ВИ МОЖЕТЕ ДІЗНАТИСЬ:

на сайті: www.khisr.kharkov.ua

на сторінці у Facebook: <https://www.facebook.com/NGO.KHISR/>

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ:

E-mail: khisr.media@gmail.com

Тел.: +38 (057) 754 80 94 / +38 (097) 104 38 02

**ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ХІСД
У 2019 РОЦІ**